

Nieuwe woorden bouwen, bv. met lego: *zij legoot – sie spielt mit Lego – sy speel lego's*. Conversie contrastief in het Nederlands, Duits en Afrikaans

Ute K. Boonen (Universität Duisburg-Essen)

Naast samenstelling en derivatie vormt conversie een uiterst productief woordvormingsprocedé in de West-Germaanse taalfamilie. In het Engels komt conversie zeer vaak voor, misschien omdat er haast geen flexie is, is conversie erg makkelijk toe te passen. Maar ook in het Duits dat nogal vrij veel flexie kent, is conversie productief. Naast gesubstantiveerde infinitieven *essen – das Essen* vind je ook *die Flöte – flöten, laufen – der Lauf*. In het Nederlands lijkt conversie productiever te zijn dan in het Duits. Veel meer uitdrukkingen kunnen als basis voor een conversie dienen: zo kent het Nederlands *jij pint, hij voetbalt* of *zij legoot* wat letterlijk in het Duits zou zijn: *du pinnst, er fußballt, sie legot*. Deze 'synthetische' vormen komen echter niet voor in het Duits, in plaats daarvan zijn perifrastische formuleringen gebruikelijk: *du bezahlst mit Karte, er spielt Fußball, sie spielt mit Lego*. Er zijn veel vergelijkbare voorbeelden te vinden, waar in het Nederlands een geconverteerd werkwoord volstaat en in het Duits een omschrijving moet worden gebruikt. De voorgestelde varianten *du pinnst, er fußballt, sie legot* zouden op grond van de structuur correct Duits kunnen zijn. Maar waarom zijn ze niet gebruikelijk? Soms wordt als reden voor conversies flexieverlies aangegeven; dit zou verklaren, waarom in het Engels (en in het Nederlands) conversie zo productief is. Als we nu het Afrikaans erbij betrekken dat qua flexie evenveel resp. even weinig of zelfs nog minder flexie vertoont dan het Engels, blijkt dat het Afrikaans in vergelijkbare gevallen ook omschrijvingen gebruikt, alhoewel conversie als woordvormingsprocedé ook in het Afrikaans voorkomt. De hier besproken voorbeelden zijn in het Afrikaans *jy betaal met 'n bankkaart, hy speel sokker* resp. *sy speel lego's*.

Tot nu toe is er haast geen contrastief onderzoek met betrekking tot Nederlands, Duits én Afrikaans (bv. Boonen, Fisseni & Beyer 2021, Fisseni & Boonen 2018). Er zijn wel vergelijkende studies naar Nederlands en Afrikaans (bv. Conradie, echter met betrekking op de woordvolgorde) en ook naar Nederlands en Duits, ook met betrekking tot woordvormingsprocedés, maar hier gaat het dan om samenstellingen (bv. Hüning 2010, Hüning & Schlücker 2010); conversie contrastief lijkt helemaal onderbelicht als woordvormingsprocedé in deze drie West-Germaanse talen.

Boonen, Ute K., Bernhard Fisseni & Herman L. Beyer (2021): Die hoender maak die venster oop. Afrikaans zwischen Niederländisch und Deutsch. In: *nachbarsprache niederländisch*, 26-47 (im Druck).

Conradie, C. Jac 2007: Werkwoordsclusters in contrast: het Nederlands en het Afrikaans. In: *Neerlandistiek in contrast*. Amsterdam, 247-260.

Bernhard Fisseni & Ute K. Boonen 2018: Afrikaans und Deutsch – Die besseren Freunde? Zur Rolle des Deutschen bei der Entstehung des Afrikaans. In: Ute K. Boonen (red.): *Zwischen Sprachen en culturen. Wechselbeziehungen im niederländischen, deutschen und afrikaansen Sprachgebiet*, Münster, 399-410.

Hüning, Matthias 2010: Adjective + Noun constructions between syntax and word formation in Dutch and German. In: Alexander Onysko & Sascha Michel (red.): *Cognitive perspectives on word formation*. Trends in Linguistics. Berlin, 195-216.

Hüning, Matthias & Barbara Schlücker 2010: Konvergenz und Divergenz in der Wortbildung – Komposition im Niederländischen und Deutschen. In: Antja Dammel, Sebastian Kürschner & Damaris Nübling (red.): *Kontrastive Germanistische Linguistik*. Hildesheim, 783-825.